

núncia tarragonina, en el BDC VI, 39; mot usat també en els Pirineus: a la Vall de Boí usen per a «fer *babòs*» el saüquer de «raïm blanc», 1968. A la zona Bna.-Blanes, cat. central, es pronuncia *bubò*, men. i eiv. *buvò*, mall. *bavò*; sembla que la grafia de Montoliu no deu tenir altre fonament que la seva falsa etimologia VAPOR, -OREM; mot llatí que poca o cap descendència segura ha tingut en romànic, per més que M.-L. hagi admès, amb fortes reserves, un article VAPOR, n° 1947, però els seus suposats representants romànics són tots més o menys incerts, falsos o almenys resultats d'encreuaments entre mots d'altre origen (segurament àdhuc el roms. *vǎpaie*, on almenys la terminació indica una altra procedència), i amb poca o cap aportació de VAPOR: l'it. *vampa*, *vampo*, *avvampare*, són creacions expressives, per més que existeixi *vampore* en algun dialecte italià, forma deguda a un encreuament de *vampo* amb el llatí *vapore*; per al cast. argòtic *hampa* (etim. errònia), veg. DCEC. — 2 «Llimpia aixo moset, que va mol(t) *bajuroso*», Ferraz. Cf. el cast. *babuino* (sovint *bajuno*), del mateix sentit i sovint «hombre soez, vil»; gall. *bafii*, *-ua*, 'menyspreable, leprós, repugnant' (D'AcGall., i ja en el satíric Airas Nunes, c. 1285; cf. Rds. Lapa, *Cantigas d'Escarnho*, 71.12 i 632; DECH, s. v. *vaho*). — 3 Ultra el sign. 'expellir baves' (en què és mot independent) també hi ha hagut a Mallorca *bavar* «expellir humor per sa boca», dicc. de Figuera, 1840. — 4 *Bavarada* sembla ser la forma de la pagesia, en especial de la banda de Manacor; cita de *L'Aurora*, a. 1906, en *AlcM.* — 5 «Tapar l'olla, que no s'esbrafe» i «esbrafar-se les pedres de calç cremades en una calcinera, quan hi plou», oïts en els Ports de la Tinença, a Bel, 1962. Però també en el Sud del País es diu *desbrafat* per 'esbravat' (MGadea, *T. del Xè II*) i ja Sanelo va recollir «desbrafar-se, desvirtuar-se; desbravar-se el vi: desbravar-se, perdre su actividad echándose a perder». — 6 L'acc. derivada de *bravo* 'dolent, malvat' en castellà clàssic era intransitiva i tenia matís ben diferent: en la *Celestina*, 1492, com. de l'acte I, parlant del dolor «con todo, quiérole dexar un poco desbrave, madure», en *Ercilla (DAut.)* «aconteció --- ríos caudalosos / ir la corriente --- a desbravar en riscos pedascosos»; el dicc. de Palet, 1604, i els d'Oudin i Percivale, solament registren «desbravar-se: descharger sa colère». És veritat que l'*Ac. Esp.* ha admès també una acc. aplicada a les begudes, que no figura encara en el *DAut.*, sí en les edicions del segle passat, i ja la de 1834, però la font d'això deu ser el més tardà dicc. cast.-it. de Franciosini, 1620, únic que la dóna i que degué veure'l en algun text del territori català. Aquesta procedència està corroborada per la *e* de la variant *desbravar-se* que figura en el *DAut.*: «perder la fuerza --- dicese regularmente del vino que se va echando a perder». Afegim d'altra banda a això un cast. dial. i tècnic *bravera* que reforça les proves de la derivació de *baf* i *bavor*, car significa 'respirall d'un

forn' (*DHistAc.* en textos de Castella la Nova anys 1596 i 1601) i per tant coincideix notablement amb l'*esbrafar-se* citat de la calcinera de Bel. — 7 «Envalentonat el sastre, treu les estidores, dona unes quantes punxades a la soca i, havent-se *esbafat*, digué: — Així mateix ho hauria fet si haguesses sigut una ànima de l'altre món», S. Vilarrasa, *La Vida a Pagès*, p. 177; *esbafegar-se* (D'Fa.) (*esbafegar* = *esbufegar*, Lab. 1839). — 8 No queda clar el sentit de *embafat* en un vilancet sobre la presa de Saint Quentin (1557) citat per Careta, *Dicc. de Barbarismes*, s. v. *bastos*: sembla terme del joc de cartes, o potser = cast. *embazado* 'impedit, entrebanca't' (i, si aquest és derivat de *baza* BASA, potser totes dues coses alhora?). Ja l'usava en un sentit semblant Arnau de Vilanova en el S. XIII, junt amb una variant *embaferat*: «carn de vaqua o de bou --- són menjars grossers e no-s poden ben coure d'estiu en l'estómech, per so com lo ventre és tot *embaffat* per rahó de la calor», «que l menjar sia poc --- la calor ladonchs és flaque e l'estómech *embaferat* e lo molt menjar no-s poria coure», «mantega si-n menjats usats-la a tort, cor molt nada en la boca del ventrell e *embaffa* la digestió» (*An. Sa. Tarr.* XXII. 13, 11, 13) L'àrea actual del mot és molt extensa: arag. («empalagar» Peralta, Borao), murcià (Ga. Soriano), val. Sud (*Canyissas* 103), eiv. (Castelló, *Ibiza y F.*, 95); l'usen el B. de Maldà (*Coll. B. V.* 238), MVayreda: «les vostres dones --- tants dies que les *embafeu* amb les bravades del vinàs de la taverna» (*Sang Nova* v, 9.417).

BAGA, 'nus o llaçada a manera d'anella' (*b*), primerament 'anella que aguanta una barra en certs mecanismes' (*a*), del ll. tardà BACA 'anella', d'origen incert: problema etimològic complicat, per l'existència d'un nus de quasi-sinònims de forma semblant, en part merament homònims; és molt possible que vingui, en definitiva, del ll. BACA 'fruita, fruiteta d'un arbust, de forma arrodonida', que més tard pren el sentit de 'perla o pedra preciosa esfèrica', des d'on s'hauria passat a 'anella'. □ 1.ª doc.: 1296, doc. rossellonès.

On llegim «... ni daurarà alcuna obre de coyre ni de laton, sino tant solament botons plans ab *baga*, o alguna altra obra de glesa» (*Alart, RLR* v, 94), on no és ben clar si es tracta d'alguna anella rígida que emmarqués o acompanyés els botons, o d'una llaçada de cordó susceptible de ser daurat, potser més aviat allò, si, com sembla, va enclòs dins el concepte precedent de llautó i coure. No estem, doncs, segurs de tenir aquí la primera o la segona de les accs. bàsiques del nostre mot *baga* tal com les hem indicades a dalt (que distingirem com a *b* i *a* respectivament), car totes dues estan ben documentades des de l'Edat Mitjana. Aquesta (*a*) en docs. de 1375 i 1437: «de porta dicti castri fuerunt amote *les bagues de ferro* sive *reyles* [o sigui 'golfos'] (*Alart, Inv. Ll. Cat.*), «una cortina sotil de bordet ab ses *bagas* e anells, apta a tenir davant obrador de barber» (Bna., *BABL* xi, 154); n'hi ha variants de menor entitat semàntica: «*les ba-*